

Využití stavebních a demoličních odpadů ve veřejných zakázkách na stavební práce a na projektovou a architektonickou činnost

Návrh požadavků, jež by měly být zohledněny v zadávacích podmínkách veřejné zakázky a kontrolních mechanismů

Novela zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ“), která v § 6 odst. 4 stanovuje povinnost zadavatele dodržovat zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací, přináší příležitost i pro uplatnění principů cirkulární ekonomiky v oblasti stavebnictví.

Cirkulární veřejné zakázky jsou dle [Evropské komise](#) specifickým typem zelených veřejných zakázek, v jejichž rámci veřejné orgány nakupují práce, zboží nebo služby tak, aby přispěly k uzavírání materiálových a energetických cyklů a v nejlepším případě k zamezení negativních dopadů na životní prostředí a k zamezení vytváření odpadů v rámci celého životního cyklu.

Potenciál cirkulárního veřejného zadávání se nabízí právě ve veřejných zakázkách na stavební práce a na projektovou a architektonickou činnost. V tomto ohledu je vhodné, aby zadání obsahovalo možnost změny v rozpočtu, a to především při změně využití stavebního a demoličního odpadu (např. recyklace v místě stavby, materiálová recyklace), pokud se prokáže, že je tato změna pro tento účel vhodná. Usnadní se tak možná změna plnění smlouvy na veřejnou zakázku v průběhu realizace akce.

V oblasti odpadů jde především o použití vybouraných opětovně použitelných stavebních výrobků nebo jejich částí ke stejnému účelu, ke kterému byly původně určeny, využití získaných vedlejších produktů a zabezpečení recyklace produkovaných stavebních a demoličních odpadů především jako vstup do výroby produktů se shodným materiálovým složením. Jedná se hlavně o stavební a demoliční odpady uvedené ve skupině 17 (vyjma nebezpečných odpadů) a odpady dle katalogového čísla 20 02 02 dle Katalogu odpadů. Využití tohoto druhu odpadu je totiž jedním ze základních pilířů pro dosažení [surovinové dostatečnosti](#). Celosvětově totiž dochází zásoby surovin, v [České republice](#) se za rok vytěží 64 mil. tun stavebních surovin, přičemž klesá životnost stávajících kamenolomů a pískoven. V roce 2020 bylo v [České republice](#) vyprodukováno 38, 5 mil tun všech odpadů, z toho 58,51 % stavebních a demoličních odpadů. Proto by jiné využití těchto odpadů (zásypy, energetické využití či skládkování) mělo být voleno až na posledním místě. Pro inspiraci naleznete příklady využití odpadů i v rámci [Webového katalogu výrobků a materiálů s obsahem druhotných](#)

[surovin Recykluje stavby!](#) či [Návodů pro žadatele a příjemce podpory v programu Nová zelená úsporám v rámci Národního plánu obnovy](#) (část 5.).

S cílem posílit principy cirkulárního zadávání jsme pro inspiraci připravili návrh požadavků, jež by měly být zohledněny v zadávacích podmínkách veřejné zakázky a kontrolních mechanismů pro definování podmínek plnění včetně kontroly. Tento návrh vychází ze Zákona o odpadech (č. 541/2020 Sb.), Vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady (č. 273/2021 Sb.), ve znění pozdějších předpisů (Vyhláška č. 445/2022 Sb.), Metodického návodu odboru odpadů Ministerstva životního prostředí pro řízení vzniku stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi. Návrh se dále opírá o Zásady cirkulární ekonomiky při projektování budov, které vydala Evropská komise. Požadavky a kontrolní mechanismy lze využít, pokud je to možné vzhledem k povaze a smyslu předmětu plnění veřejné zakázky a na základě zvážení zadavatele u konkrétních případů. Součástí je i námi připravený Report o využití stavebního a demoličního odpadu, který by měl být součástí příloh zadávací dokumentace.

Upozorňujeme však, že návrh požadavků nelze považovat za zadávací podmínky konkrétních veřejných zakázek, přestože je dále obsažen i obecný návrh smluvních podmínek (mechanismů). Návrh požadavků by tak měli zadavatelé dále podrobně zvážet a blíže rozpracovat v rámci svých veřejných zakázek. Zároveň upozorňujeme, že se míra zapracování do zadávacích podmínek může lišit i mezi jednotlivými veřejnými zakázkami.

Pozn.: Jde o návrh, a i kdyby byl pečlivě promyšlen, autoři nepřebírají a ani nemohou přebírat odpovědnost v souvislosti s konkrétními případy, ve kterých by byl uveden nebo využit.

1. POŽADAVKY, JEŽ BY MĚLY BÝT ZOHLEDNĚNY V ZADÁVACÍCH PODMÍNKÁCH VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Nakládání s odpady v souladu s hierarchií odpadového hospodářství podle zákona č. 541/2020 Sb. o odpadech, podle níž původce musí při odstraňování stavby, provádění stavby nebo údržbě stavby dodržet postup pro nakládání s vybouranými stavebními materiály určenými pro **opětovné použití, vedlejšími produkty a stavebními a demoličními odpady tak, aby byla zajištěna nejvyšší možná míra jejich opětovného použití a recyklace.**

Požadavky cílí na zabezpečení přípravy k opětovnému použití a materiálové recyklace stavebních a demoličních odpadů.

- Povinnost řízení předcházení vzniku, využívání stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi především v souladu se Zákonem o odpadech č. 541/2020 Sb.,



Vyhláškou č. 273/2021 Sb., ve znění pozdějších předpisů a doporučenými postupy Metodického návodu odboru odpadů Ministerstva životního prostředí pro řízení vzniku stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi při přípravě dokumentace staveb a jejich provádění odpovědnými osobami (projektant, autorizovaný inspektor, stavebník, stavbyvedoucí, stavební dozor apod.). Metodický návod poskytuje doporučený rámec pro audit stavebních a demoličních odpadů včetně návrhu postupu odstranění stavby, částí stavby v případě údržby nebo změny dokončené stavby a postupu odstraňování vymezených částí stavby a návrh zatřídění budoucích stavebních a demoličních odpadů. Doporučený proces auditu odpadů by měl zahrnovat seznámení se všemi relevantními informacemi z dokumentace stavby a historii objektu, prohlídku stavby včetně odběru potřebných vzorků a vystavení doporučení k nakládání s odpady. Podrobnější popis auditu odpadu a doporučení, včetně doporučených vzorů formulářů *pro orientační průzkum znečišťujících látek a plánu demontáže s odhadem množství hlavních složek, které se mají třídit*, je součástí [metodiky](#) „Zlepšování postupů selektivní demolice v rámci prevence předcházení vzniku odpadů a dalšího využití stavebních a demoličních odpadů“. Tyto doporučené vzory formulářů tvoří i Přílohu zadávací dokumentace.

- Povinnost **důsledně odděleně soustřeďovat a ukládat stavební a demoliční odpady** (včetně obalových materiálů ze stavebních výrobků) v souladu s Vyhláškou č. 273/2021 Sb. o podrobnostech nakládání s odpady (dále také „Vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady“), ve znění pozdějších předpisů, a to především dodržováním § 42 dané vyhlášky.
- Oddělené a pečlivě vytříděné neznečištěné vybourané stavební materiály, výrobky, prvky, vedlejší produkty a stavební a demoliční odpady soustřeďované odděleně (dle přílohy č. 24 Vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů) **přednostně připravit k opětovnému použití pro tentýž účel, pro který byly původně určeny, recyklovat v místě stavby anebo zabezpečit materiálovou recyklaci, kdy odpadní materiál je různě složitým postupem upraven jako vstup do výroby produktů se shodným materiálovým složením v zařízení určeném k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů**. K dosažení kvalitního vytřídění odpadů je nutné, aby k samotnému důslednému třídění odpadů docházelo už na stavbě před demolicí a během ní. Pro plnohodnotné využití doporučujeme, aby [prvním krokem demolice](#) byla demontáž s cílem pečlivého roztřídění materiálů. Strojní demolice by měla být až na posledním místě.
- Povinnost kontrolovat nakládání dodavatele (zhotovitele) se stavebními a demoličními odpady. Tuto povinnost může zadavatel přenést na technický dozor investora, který jsou v souladu s § 152 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a



stavebním řádu (stavební zákon), veřejní zadavatelé povinni zajistit. Stanovení takové povinnosti bude provedeno v souladu s § 153 odst. 4 stavebního zákona.

2. DEFINICE POJMŮ

Definice dle Webového katalogu výrobků a materiálů s obsahem druhotných surovin, který zpracovalo Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze pro Českou agenturu pro standardizaci a Vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů.

Opětovné použití

Opětovné použití je postup, při kterém jsou výrobky nebo stavební prvky, které nejsou odpadem, znovu použity pro tentýž účel, pro který byly původně určeny.

Příprava k opětovnému použití

Příprava k opětovnému použití je způsob využití odpadů zahrnující kontrolu, čištění nebo opravu, která zaručí, že je výrobky nebo jejich části možné bez dalšího zpracování opětovně používat.

Recyklace odpadu

Způsob využití odpadu, jímž je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely; recyklace odpadu zahrnuje přepracování organických materiálů, ale nezahrnuje energetické využití a přepracování na materiály, které mají být použity jako palivo nebo jako zásypový materiál.

Recyklace materiálů

Odpadní materiál je různě složitým postupem upraven jako vstup do výroby produktů se shodným materiálovým složením. V takovém případě je nutný striktně jednodruhový vstup.

3. KONTROLNÍ MECHANISMY

1. **Zápis (protokol)** obsahující informace o **orientálním průzkumu znečišťujících látek a plánu demontáže s odhadem množství hlavních složek, které se mají třídít, včetně fotodokumentace odděleně soustředěných a uložených stavebních a demoličních odpadů.**

2. **Doklady o nakládání s opětovně použitelnými stavebními výrobky, vedlejšími produkty a se stavebními a demoličními odpady:**



- **doklad o opětovném použití vybouraných opětovně použitelných stavebních výrobků nebo stavebních prvků, které nejsou stavebním odpadem a byly znovu použity pro tentýž účel, pro který byly původně určeny** (například čestné prohlášení zhotovitele v případě opětovného použití na stejné stavbě)
- **doklad o využití získaných vedlejších produktů** (například kopie podepsané písemné smlouvy o předání na další stavbu, kopie průvodní dokumentace podle vyhlášky o kritériích pro asfaltové směsi)
- **kopie podepsané písemné smlouvy** o zajištění předání produkovaných stavebních a demoličních odpadů do zařízení určeném k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů podle § 15 odst. 2 písm. c) zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ze které bude patrné, že se jedná o zařízení k materiálové recyklaci stavebních a demoličních odpadů a jiných odpadových zařízení v odpovídajícím množství.
- **kopie evidence všech stavebních a demoličních odpadů**, resp. průběžné evidence všech stavebních a demoličních odpadů, které vznikají v průběhu plnění (dle Vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů), včetně **kopie písemné informace údajů o předávající osobě a odpadu a základní popis odpadu**
- **kopie písemného dokladu (tzv. přejímka odpadu)** o převzetí stavebních a demoličních odpadů příslušným zařízením určeným k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů materiálovou recyklací, kdy odpadní materiál je upraven jako vstup do výroby produktů se shodným materiálovým složením a jiných odpadových zařízení, resp. obchodníkem s odpady pro daný druh a kategorii odpadu
- předkládaný **report o využití stavebního a demoličního odpadu** (*příloha zadávací dokumentace*)

4. SMLUVNÍ MECHANISMY

Smluvní ukotvení výše uvedených požadavků a kontrolních mechanismů je vždy na volbě a preferenci konkrétního zadavatele. Pro představu a inspiraci však níže uvádíme návrh základních smluvních ustanovení.

Práva a povinnosti smluvních stran

Zhotovitel je povinen nakládat s odpady v souladu s požadavky právních předpisů, zejména pak v souladu s hierarchií odpadového hospodářství ve smyslu § 3 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o odpadech“). Na tomto základě je zhotovitel zejména povinen



- a) nakládat s vybouranými stavebními materiály určenými pro opětovné použití, vedlejšími produkty a stavebními a demoličními odpady tak, aby byla zajištěna nejvyšší možná míra jejich opětovného použití a recyklace,
- b) důsledně odděleně soustřeďovat a ukládat stavební a demoliční odpady v souladu s Vyhláškou č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady“), zejména pak jejím § 42 a
- c) oddělené a pečlivě vytříděné neznečištěné vybourané stavební materiály, výrobky, prvky, vedlejší produkty a stavební a demoliční odpady přednostně připravit k opětovnému použití pro tentýž účel, pro který byly původně určeny nebo zabezpečit materiálovou recyklaci v zařízení určeném k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů.

Objednatel je oprávněn plnění povinností podle předchozího odstavce kontrolovat, a to i bez předchozí ohlášení zhotoviteli. V případě takové kontroly bude smluvními strany vyhotoven zápis (protokol) o prohlídce stavby ve smyslu přílohy č. 2 Metodického návodu odboru odpadů Ministerstva životního prostředí pro řízení vzniku stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi. V rámci tohoto zápisu bude smluvními stranami pořízena fotodokumentace stavebních a demoličních odpadů na staveništi. V rámci takové kontroly bude zhotovitel povinen předložit i doklady podle následujícího odstavce.

Pro účely kontroly ze strany objednatele je zhotovitel povinen pořídit nebo uchovávat doklady o nakládání s opětovně použitelnými stavebními výrobky, vedlejšími produkty a se stavebními a demoličními odpady. Takovými doklady jsou:

- a) doklad o opětovném použití vybouraných opětovně použitelných stavebních výrobků nebo stavebních prvků, které nejsou stavebním odpadem a byly znovu použity pro tentýž účel, pro který byly původně určeny (například čestné prohlášení zhotovitele v případě opětovného použití na stejné stavbě,
- b) doklad o využití získaných vedlejších produktů (například kopie podepsané písemné smlouvy o předání na další stavbu, kopie průvodní dokumentace podle vyhlášky o kritériích pro asfaltové směsi),
- c) kopie podepsané písemné smlouvy o zajištění předání produkovaných stavebních a demoličních odpadů do zařízení určeném k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů podle § 15 odst. 2 písm. c) Zákona o odpadech, ze které bude patrné, že se jedná o zařízení k materiálové recyklaci stavebních a demoličních odpadů a jiných odpadových zařízení v odpovídajícím množství,
- d) kopie evidence všech stavebních a demoličních odpadů, resp. průběžné evidence všech stavebních a demoličních odpadů, které vznikají při provádění díla, a to dle Vyhlášky o



- podrobnostech nakládání s odpady; z této evidence musí být dále patrná písemná informace o předávající osobě a základní popis odpadu,
- e) kopie písemného dokladu (tzv. přejímka odpadu) o převzetí stavebních a demoličních odpadů příslušným zařízením určeném k využívání a úpravě stavebních a demoličních odpadů a jiných odpadových zařízení, resp. obchodníkem s odpady pro daný druh a kategorii odpadu,
 - f) předkládaný report o využití stavebního a demoličního odpadu, jehož vzor je přílohou této smlouvy.

Doklady podle předchozího odstavce je zhotovitel povinen předat objednateli nejpozději při předání a převzetí díla.

Smluvní pokuty a jiné sankce

V případě porušení povinností vyplývajících z této smlouvy je objednatel oprávněn požadovat a zhotovitel povinen zaplatit následující smluvní pokuty:

- a) smluvní pokuta pro případ neumožnění vykonání práva objednatele provést kontrolu nakládání zhotovitele s odpady mimo případ stanovený následujícím písmenem ve výši 20.000,- Kč za každý případ,
- b) smluvní pokuta pro případ porušení povinnosti zhotovitele předložit při kontrole objednatele doklady o nakládání s opětovně použitelnými stavebními výrobky, vedlejšími produkty a se stavebními a demoličními odpady ve výši 5.000,- Kč za každý den prodlení s předložením dokladů (ať už jednoho nebo více), a to až do dne splnění uvedené povinnosti nebo dosažení souhrnné výše smluvní pokuty 150.000,- Kč.

Objednatel je kromě případů vyplývajících z právních předpisů oprávněn od této smlouvy odstoupit také v případě jeho zjištění, že zhotovitel opakovaně nakládá s odpady v rozporu s právními předpisy nebo ustanoveními této smlouvy.